

„Nu avem nevoie de idoli și de mituri”

Interviu cu Matei CĂLINESCU

*Profesorul Matei Călinescu se întoarce în România, în fiecare an. Pe 1 martie, s-au împlinit doi ani de la moartea fiului său, căruia i-a dedicat și o carte, **Portretul lui M.** Când a părăsit România, în 1973, Matei Călinescu lăsa în urmă o carieră de profesor universitar și câteva cărți de critică literară. Publicase și șocantul roman-eseu **Viața și opiniile lui Zacharias Lichter**. După 1989, a publicat împreună cu Ion Vianu un volum intitulat **Amintiri în dialog**. La Editura Polirom a publicat **Despre Ioan P. Culianu și Mircea Eliade**, volum distins cu Marele Premiu ASPRO în 2002, în care prezintă „despărțirea discipolului de maestrul altădată idolatrizat”. A publicat traducerea din limba engleză a volumului **Rereading** (1993) sub titlul **A citi, a reciti** (2003; Premiul Asociației Editorilor din România pentru științe socioumane acordat Editurii Polirom). Am discutat cu Matei Călinescu vinerea trecută, cu câteva ore înainte de plecarea sa la Sibiu, în fața unei cești de ceai indian. Deși afară era zloată, în casa sa din București era liniște și seninătate.*

Aveți două orașe apropiate, două orașe pe care le vizitați des când reveniți în România: Sibiu și Turnu-Severin. Ce vă leagă de aceste orașe?

De Sibiu mă leagă unul dintre cei mai vechi prieteni ai mei, Mircea Ivănescu, pe care îl vizitez anual. De multă vreme nu mai iese din casă din pricina bolii. În fiecare an îmi fac o plăcere din a merge la Sibiu. La Turnu-Severin este altceva. Acolo se află cavoul familiei Burileanu-Călinescu. Acolo sînt înmormîntați bunicii mei, părinții mei, fiul meu, și acolo vom sfîrși și noi. Chiar zilele acestea am fost la Turnu-Severin și mi-a făcut plăcere

să citesc pe placa de marmură numele meu, cu data nașterii și cu data morții lăsată liberă. Noi mergem în fiecare an într-un fel de pelerinaj la mormântul familiei mele, la mormântul fiului meu.

Pe 1 martie s-au împlinit doi ani de la moartea fiului dvs.

Am fost la Turnu-Severin, am meditat, am făcut o slujbă, o pomenire, e un ritual anual care are o anumită importanță pentru noi.

O să veniți mai des în România?

Cel puțin două-trei săptămîni, în fiecare an. Întotdeauna în martie.

Cum vă simțiți la doi ani de la moartea fiului dvs.? Cît de traumatizat?

Îi duc lipsa ca și cînd s-ar fi întîmplat ieri, pe de o parte. S-a produs o înseninare, pe de altă parte. Înseninarea este legată și de gîndul morții, am 71 de ani, trebuie să accept că viitorul se îngustează. Asta nu înseamnă că n-am o mulțime de proiecte. Am terminat o carte despre Eugen Ionescu.

Ați scris-o în românește sau în englește?

Am scris-o în română și am să i-o dau lui Silviu Lupescu s-o publice la Polirom. Am și o versiune prescurtată în franceză, care va apărea la Paris, la Editura Oxus, în colecția „Les Roumains de Paris”, dirijată de Basarab Nicolescu.

De ce despre Eugen Ionescu?

Într-un anumit fel, m-am reflectat și pe mine în situația lui: ruptura, identitatea dublă. Și el a plecat tîrziu din România, și-a făcut debutul francez cînd avea 41 de ani și a devenit un mare scriitor francez. Eu am plecat în 1973, aveam o carieră universitară. La mine n-a fost o ruptură profesională. Eu mi-am continuat preocupările universitare începute aici. Dar a fost

„Există ceva în România care îmi place foarte tare”

Interviu cu Nora IUGA

Pe Nora Iuga am cunoscut-o abia anul acesta, când a propus revistei noastre discursul de recepție al Elfriedei Jelinek, la decernarea Premiului Nobel pe 2004. Am plăcut-o din primul moment, pentru dezinvoltură și dezinhibare. Apoi i-am citit câteva cărți și am avut sentimentul că citesc o autoare care își trăiește cu incandescență fiecare moment. Scînteia care a declanșat interviul a fost o știre venită din Suedia, care anunța că domnul Knut Ahnlund s-a retras din comitetul de jurizare a premiilor Nobel, protestînd că Elfriede Jelinek a putut primi laurii Academiei Regale, ceea ce ar crea „confuzie în viziunea generală a literaturii ca artă”. Sîmbătă dimineață am invitat-o la redacție pe Nora Iuga, am deschis reportofonul și ce a ieșit din discuția noastră puteți citi mai departe.

Îl cunoașteți pe Knut Ahnlund?

Mare lucru nu știu despre el.

Acest domn, Knut Ahnlund, a demisionat din Academia Regală Suedeză, care acordă Premiul Nobel pentru Literatură, protestînd pentru acordarea Premiului Nobel scriitoarei Elfriede Jelinek.

Numai că domnul acela nu mai venea la întruniri de vreo zece ani.

Jelinek a primit în 2004 Premiul Nobel, dvs. ați tradus în românește romanul ei *Pianista*. Domnul Ahnlund spune că *Pianista* este „un text fără structură artistică”. Ce părere aveți de această situație?

Nu am fost șocată prea tare. În jurul Premiului Nobel acordat Elfriedei Jelinek au fost nenumărate scandaluri. Mereu a fost

acuzată de pornografie. Dar mi se pare o enormitate să afirmi că textul ei nu are structură artistică. Elfriede Jelinek mizează tot timpul pe scene care ating insuportabilul. Pe de altă parte, eu sînt convinsă că i s-a acordat Premiul Nobel în primul rînd pentru un limbaj extraordinar. Ea este o maestră inegalabilă a limbajului, are o inventivitate creatoare cum, la ora aceasta, rar există, este imbatabilă.

Apoi ar mai fi o întrebare: de ce acest domn, Knut Ahnlund, protestează abia la un an după acordarea Premiului Nobel, de ce nu s-a retras atunci?

Întrebarea este perfectă. Probabil că în momentul în care i s-a decernat premiul a fost un șoc pentru foarte mulți. Trecînd o vreme, s-au adunat nemulțumirile și, pînă la urmă, vrînd să arate cît de demn este, Knut Ahnlund s-a retras, impulsionat și de multe alte voci care și-au exprimat protestul.

La Elfriede Jelinek, situațiile sînt de nesuportat

Ați cunoscut-o pe Elfriede Jelinek?

Nu. Antipatia de care are parte nu ține numai de felul în care scrie. Ea este o persoană cu totul și cu totul ciudată, îngrozitor de respingătoare. Nu reușește sau nu vrea să aibă relații cu nimeni. Eu m-am dus la Viena și cred că i-am dat cel puțin șase telefoane. Am vorbit la conducerea Societății Scriitorilor din Austria, care a anunțat-o că este la Viena traducătoarea ei din România. I s-a spus că vreau să o cunosc, să-i dăruiesc și cartea. Și a refuzat de fiecare dată. Am sunat-o și eu și menajera îmi spunea tot timpul că „Doamna Jelinek nu este abordabilă”.

Cum ați ajuns să traduceți *Pianista*?

A fost o pură întîmplare. După 1990, la Editura Kriterion, care era editura scriitorilor de limbă germană, un redactor m-a

Cuprins

Prefață. Mărturii din lumea noastră	7
„Am greșit cînd am publicat interviul cu Ion Iliescu” <i>Interviu cu Nicolae MANOLESCU</i>	11
„Nu avem nevoie de idoli și de mituri” <i>Interviu cu Matei CĂLINESCU</i>	26
„Ce vrem să fie țara asta peste 30 de ani?” <i>Interviu cu Mihai ȘORA</i>	39
„O nouă generație de regizori descoperă piesele mele” <i>Interviu cu Matei VIȘNIEC</i>	53
„Toată literatura lumii este una pregnant erotică” <i>Interviu cu Antoaneta RALIAN</i>	67
„Îmi doresc să nu mai fiu ghișeu” <i>Interviu cu Andrei PLEȘU</i>	81
„Vreau să fie bombardată clădirea Teatrului Național și să lucrez pe ruinele ei” <i>Interviu cu Andrei ȘERBAN</i>	97
„Dacă m-aș lua în serios ca scriitor, m-aș îmbolnăvi de ficat” <i>Interviu cu Livius CIOCĂRLIE</i>	112
„Eu sînt mai optimist decît mulți dintre voi” <i>Interviu cu Paul CORNEA</i>	127
„Omul este vinovat de nereușita lui de la 60 de ani încolo” <i>Interviu (inedit) cu Alexandru PALEOLOGU, realizat în 1999</i>	151
„Literatura nu e o cantină egalitară” <i>Interviu cu Gabriela ADAMEȘTEANU</i>	164
„Mare pericol pentru literatura română a momentului este modernitatea” <i>Interviu cu Gheorghe CRĂCIUN</i>	178

„Nu cu individualități impui o literatură: trebuie o falangă!”	
<i>Interviu cu Dumitru ȚEPENEAG</i>	194
„Există ceva în România care îmi place foarte tare”	
<i>Interviu cu Nora IUGA</i>	212
„Trăiesc atîta vreme cît mă indignez”	
<i>Interviu cu Gabriel LIICEANU</i>	227
„Un om nu poate fi înfrînt ușor”	
<i>Interviu cu Gabriela MELINESCU</i>	255
„A fost o mare bucurie a mea să descopăr și să inventez lumi”	
<i>Interviu cu Ștefan AGOPIAN</i>	270
„Știi mai bine ce vreau și ce nu vreau de la literatură”	
<i>Interviu cu Mircea CĂRTĂRESCU</i>	285
„Cine a cîștigat Războiul de 77 de ani (1914-1991)?”	
<i>Interviu cu Neagu DJUVARA</i>	305
„E foarte greu să-ți asumi duplicitatea”	
<i>Interviu cu Gelu IONESCU</i>	322
„Eu sînt un om cu umor”	
<i>Interviu cu Petru CIMPOEȘU</i>	336
„În literatură las o portiță de salvare”	
<i>Interviu cu Bujor NEDELCOVICI</i>	352
„Artistul nu are nevoie de liniște sufletească și de calm”	
<i>Interviu cu Mircea Horia SIMIONESCU</i>	370
„Încă nu mă consider un actor mare”	
<i>Interviu cu Victor REBENGIUC</i>	388
„Cel mai mult îmi place să joc la Teatrul ACT”	
<i>Interviu cu Marcel IUREȘ</i>	408